

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre . . . 3 „ — „
Negyedévre 1 „ 50 „
Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:

4 hasábos petsor 5 kr.
Nyilttérben . . . 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:

Főter 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:

Szerdán és Szombaton.

Keziratok:

Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:

VOLCZ B. könyvnyomdja. Mindennemű pénzért hirdetések és reklámok ide intézendők.

Még egyszer a vasút.

Van egy tárgy, a mely elváhatlanul az emberhez nő, nem tud tőle szabadulni, minden lépten nyomon bele botlik, vele él, aival alszik el, arról álmodik.

Ilyen nekünk tordaiaknak a vasút — ez időszerint a gyéres tordai szárnyvonal.

Érezzük ennek nagyban szükségét, látjuk hogy e nélkül iparunk — kereskedelmünk úgy áll mint egy tepedő tó, a melynek kifolyása nincs, napról napra büzhöttebbé lesz, míg végre merőben kiszárad.

A „Haladás“ egyik közelebbi számában említés volt egy tervről, egy mellék vagy is helyi vasút kiépítéséhez. Némileg a részletekbe is bele ereszkedett cikkíró.

A vasút szükségességének indogai között fel volt említve többek között a helyi faraktár is.

Ne vegyünk ez uttal semmi más indokot, csak ezt az egyet.

E faraktár óriási üzletet volna képes tenni, ha portékái elszállíthatók lennének.

Végzetlen piacot nyernének M.-Vásárhely felé, a Küküllő völgyében, sőt Kolozsvár felé is, s messzebb a szűkebb értelemben vett Magyarországon.

Igy pedig a faanyagok a faraktárban rothadnak.

Valjon kinek kára ez? Talán a haszonbérletké?

Az államé! Akár közvetve, akár közvetlenül, az állam károsodja azt, ha másképp nem, az által, hogy a haszonbérlet értékét veszíti.

Már pedig az soha sem helyes gazdálkodás, ha valaki vagyonát ez alkalommal jól ki használja és a jövőre nem gondol. Az államot sem elégítheti ki, hogy talán most nagy haszonbér hűz a faraktár és erdőségek után, arra is kell gondolni, hogy a jövőben se veszítse el e vagyona értékét, jövedelmét.

E faraktárnak értékét, jövedelmét pedig a vasút képes előmozdítani, a mely annak széles piacot teremt.

De megérdemelné a haszonbérletk figyelmét is a vasút. Nekik is érdekekben áll annak kiépítésén minden kigondolható módon törekedni.

Ama tervbe, mely a „Haladás“ban az önségély alapján be volt mutatva, egyik első hely őket illetné meg; s hátha ők, a város a vidék együttes erővel képesek lennének e tervet sikerre juttatni — saját hasznukra.

Probáljuk meg!

Rudolf trónörökös febr. 25-én hagyta el Londont, s Párisba utazott. Mielőtt a főherceg elhagyta volna az angol fővárosi, mekketintette Greger Miksa hazánkba nagy bor-üzletét. Az óriási helyiség színes lámpákkal, s magyar, angol és osztrák lobogókkal volt díszítve. A munkások rendszeren végezték dolgukat abroncsoltak, töltögettek, csomagoltak, mert a főherceg az üzletet teljes tevékenységben kívánta látni. Greger ur magyar nyelven üdvözölte a fejedelmi látogatót. Mit Bombeles gróf, Scherzer udvari tanácsos és Menger tanár kísérték. A főherceg szintén magyarul a következőkép válaszolt: „Fogadja köszönetem a szívélyes fogadtatásért, — hazafias működése dicséretére válik és örömmre szolgál hallani, hogy igyekezetét a megérdemelt siker koronázza.“ Greger ezután a trónörökösnek egy emlékiratot nyújtott át osztrák és magyar borok kivételéről, pompás album-alakban. A trónörökös kezét szorítva távozott, a munkások pedig „hurráh“ kiáltással bucsuztak. Párisban a trónörökös több látogatást tett, többi közt az elyséei palotában Mac-Mahonnál, Izabella volt spanyol királynénál, stb. Febr. 28-án este Mac-Mabon elnök páholyából nézte végig az előadást a nagy operában. A trónörökös tiszteletére márcz. 1-én nagy ebéd volt az elysée-i palotában. A trónörökös a párisi „Figaro“ több apróságot közöl. Így fölemlíti többek között hogy egy izben, még 8 éves korában, egy osztrák miniszter azt kérdezte tőle „Főnség, hol szeret jobban időzni, Bécsben-e vagy Pesten?“ mire a kis főherceg következőleg felelt: „Pesten.“ A trónörökös Párisban folyvást polgári ruhát viselt s angolosan öltözködött. A boltokban, hol bevásárlásokat tett, fiatal elölkelő angolnak tartották. Megnézték többek között a Morgue-ot is, hol a halva vagy megölve találtak vannak kiterítve. Márczius 2-án távozott el Párisból, s 3-án délelőtt érkezett Berlinbe, hol a császár és a herceg fogadták, s megölelték és megcsókolták. A trónörökös berlini utazásával személyesen nyilvánít köszönetet a császárnak, ki tavaly egy porosz ezred tulajdonosává tette. E hó 6-ig maradt a porosz fővárosban.

Oskolat Tordának, és nem kaszárnát.

(Vége.)

Czikk író, a kaszárnának Tordán való felállítását leginkább azért sorgalmazza javasolja, mivel ez által Tordán a pénzforgalom megélénkülését reméli.

Torda várossának ha saját részére hasznót akar teremteni, nem kaszárnya, hanem iskola kell — szükséges lenne, hogy azon sok irni olvasni nem tudó, a betűtől irtódó egyének, kik Tordán számosan vannak tanuljanak meg irni olvasni — kezdjenek megbarátkozni a betűvel, az olvasással, s apránként azon szellemi termékekkel, melyeket írásba foglalva megtalálhatnak, s melyek érdekeikkel nagyon összeesnek, — kezd-

jenek, olvasás, s az olvasottaknak gyakorlati alkalmazása által oda hatni, hogy munkájokan a kellő értelem lássék — s érdemeljék meg a városi nevet. —

Torda várossa ha saját részére pénz alapot akar elő állítani, arra nézve nem a kaszárnya a főtenyező; — hanem fő tényező azon 600 holdnyi kellő figyelem alatt nem álló szőlő hegy — m. e. 18.000 holdnyi jó talaju földje, a föld a legbiztosabb jödelmet adja, kezdjük mivelni szőlő hegyeinket, szántó és kaszálló helyeinket úgy mint kell, a jelen időnek megfelelőleg, értelemmel, okossággal — rendezzük gazdaságunkat, s állítsunk teremtünk vasuti szállításra is alkalmas árukat — ekkor a pénz forrást nem a kaszárnában, hanem saját teremtő erőnkben, értelmes munkákba kereshetjük találhatjuk fel — ez, okszerű kiszámított kitaró munka után, saját kezünkbe hatalmunkba adja azon pénz erőt, mit a kaszárnától várunk, sőt ennél határtalanul többet.

Igaz hogy egy iskola hatása, nem mutatkozik oly gyorsan mint a kaszárnáé. — Egy iskolának egy új emberi nyomat kell, új tisztult eszmékkel értelemmel, felvilágosultsággal elő állítani; de bárha az eredmény később állhat is elő, mint a kaszárnáé mind e mellet úgy hiszem, az elsőség a hatást tekintve — azon szempontból nézve e kérdést, melyben az jelenleg előttünk áll — az iskolát illeti.

Az iskolának van szellemi haszna — hát a kaszárnának mi van? — Az iskola megtanít, ha egyszerre, s most nem is de következő szőlő hegyeink, földjeink okszerű művelésének életbe léptetésére — e pedig oly hasznat adna mely az anyagi kaszárnya haszon még egybe se hasonlítható.

Ne fussunk oly dolog után, mi felett egészen, más döntő okok határoznak, mint a mi képzelettesináló érdekünk — a kezeink között lévő hatalmunkba álló biztos eszközök felhasználása alkalmazását, a pénz erő előállítására ne hanyagoljuk el — s ha csakugyan van pénzünk mit oly közczélokra adhatunk honnan mi is közvetve vagy közvetlen, avagy idővel biztos hasznót huzhassunk, az nem kaszárnya hanem iskola lehet.

A keleti ügyek.

Andrássy gróf a konferenciára való meghívást visszavonta; most kongressus vétetett tervezetbe, mely Berlinben tartatnék. Ennek keresztülvi tele csaknem bizonyos.

A bulgáriai várak hadi felszerelése, bezárólag Sumla és Várnáig a porta tulajdona marad; körülbelül két év tartamára 50.000 orosz megszállja Bolgárországot, ezek a belföldi milícia kiképzetésének befejeztéig az ország költségén tartatnak fenn, s összeköttetésük Románián át fenntartatik, valamint Várna és Burgas feketetengeri kikötőkön át; Erzerum és Trapezunt megszállása nincs említve. Románia felhatalmaztatik kárpótlást kérni, s azt direkt formulálni. Szerbia és Montenegro nem kapnak kárpótlást. Bosznia és Hercegovina adóhátralékai elengedtetnek, s a tartományok 1880. évig befolyó adói a fölkelés áldozatainak kárpótlására helyi szükségletek céljaira s Ausztria reklamációjára fordítatnak. A tengerszorosok nyitva maradnak a kereskedelmi hajók részére. — Oroszország csak azért tartja meg a Dobrudzsát hogy Bessarabiáért elcsereélhesse. A török-perzsa határkérdés rövid idő alatt szabályoztatik. A két hét alatt hitelesítendő szerződés azonnal kötelező. A kongressus általi hitelesítés a kapitulációk s az orosz-török szövetség ninesenek megemlítve. Orosz, török és bolgár biztosok szabályozandják Bolgárország tributumát. Hercegovina és Bosznia ama reformokat nyerik, melyeket részükre az első konferencia meghatározott. Thessalia és Epirus oly szervezetet nyernek, minőt 1868-ban Kréta kapott. Az Athos-hegyi orosz szerzetesek megmaradnak privilegiumjaikban. Az oroszok azonnal megkezdik kivonulásukat, s azt egy negyed év alatt bevégezik. Jog adatik az oroszoknak Trapezuntban hajóra szállni, s Ázsiát csak fél év lefolyása alatt tartoznak kiüríteni. A sulinai Duna-bizottság jogai érintetlenül maradnak, s a porta felszólíttatik, hogy a hajózás akadályait saját költségén távolítsa el.

A „Reuter“ jelenti: A szultán megengedte az oroszoknak, hogy mindaddig San-Stefanóban maradhatnak, míg az angol hajóhad a Márványtengeren marad.

Az „Ag. Russe“ megerősíti, hogy a vezérő miniszterek kongresszusa Berlinben össze fog ülni, a berlini és bécsi kabinetek már jelentték beleegyezésüket, az összeülés időpontja valószínűleg márczius hó utolsó napjai, ez alkalomra Gorcsakov hg. is Berlinbe megy.

Ő Felsége elnöklette alatt közös minisztertanács tartatik a delegációknak az indennitás három hónapra való meghosszabbítására, egy idei első félévi millió frnyi rendkívüli hadiszükségletre és 60 milliónyi rendkívüli hitelre vonatkozó három előterjesztésnek megállapítása tárgyá-

ban Ezen miniszter tanácsban tárgyalatni fog Bosznia és Hercegovinának megszállásának eshetősége is.

Andrási grófnak szándéka szombaton egy nyilvános ülésben a magyar és osztrák delegációknak benyújtani az előterjesztéseket és utána azonnal a bizottságokban; először a magyarban, hosszabb beható exposé tartani.

A „Reutter Office“ a békeszerződésről konstantinápolyi márc. 5-ki kelet alatt hiteles forrásból a következőket jelenti: A békepraelimárik cím alatt megkötött szerződés 29 cekket tartalmaz, melyek közt az elsők Monténóra, Szerbiára, Romániára és Bulgáriára vonatkoznak.

Az angol haderő.

Nagy-Britannia a krími hádjárat után, mintha csak megbánta volna e beavatkozását is, visszavonult az ugynevezett szárazföldi politikától és a be nem avatkozás elvét emelte külpolitikájában irányadóvá.

Európai hangok gyakran kárhoztatták ez elhatározását, mint olyat, mely nemesak földrésünkre, de magára Britanniára nézve is káros.

Való-e kivált ez utóbbi nézet, nem tartozik ide vitatni. De annyi tény, hogy ez nem épen oktalan daczból vagy makranczból történt.

Angliára, mondhatni, az újabb időben rá jár a rud. Oly alakulások, változások történnek, melyek világhatalmára nem kedvezők.

Ezek egyik legfőbbike ama a váltkozás, mely világrésznünk hadszervezetében az általános hadkötelezettség behozatalában életbe lépett, és a melynek folytán az európai szárazhaderők roppant mérvben megnagyobbultak, s ekként az a kedvezőtlen arány, mely eddig is fönállt Anglia és a többi Európa hadereje közt ez által még kedvezőtlenebbre fordult.

És vana sine viribus ira; ha az angol politika rókája savanyunak találja az európai ügyekbe avatkozást megvan ennek épen realis oka. Ba-

jos dolog hatalmaskodni ha nincs elég anyagi erő, mely azt támogassa.

Anglia sajátságos, és különben irigyelt polgári intézményei, közigazgatási viszonyai nem engedik, hogy ő is kövesse az európai hatalmak példáját az általános hadkötelezettség behozatalával. És ekként szárazföldi katonai ereje még csekélyebb arányra sülyedt a többi európai népekével szemben, mint eddigelé.

Anglia sereglétszáma körülbelül most is az, a mi volt a krími háboru alatt, vagy nem sokkal több. Ha szükség lenne rá, nagynehezen volna képes 60—80 ezer kombattanst vetni Európának kivált oly távoli pontjára, mint Konstantinápoly.

Ez pedig édes-kevés a milliónyi létszámú hadseregekkel szemben. Ámbár igaz, hogy egy angol hadsereg értékét mindig kétszeresre lehet számítani kivált az oroszszal szemben. De azért mégis csak kevés ez; ha kivált amaz győzi három-négyszeres számmal is.

Az angol katona „tenacitása“ világhírű, és tán nagyobb minden egyéb nemzetbeli katonáénál. Nem az éhezésben, nélkülözésben, ebben a török nagyobb, de a csata tűzében És mivel ő oly emberül van el látva minden szükségessel, mivel pénze soha ki nem fogy, hogy ennél fogva a nélkülözésbeni versenyre soha nem kerül a sor nála, ennél fogva igazi katonai, csatatüzi makacs-sága mindig érvényesülhet. Ez sokkal veszélyesebb konokság az orosz katonáénál, melynél ez a veszély legnagyobb percében ártalmatlan lemondással válik. Az angol katona áll mint a fal de okádja is a tüzet, harap, öldökl, míg mozog. Ez a tenacitás tette tönkre I. Napoleont.

Annyit már mult számunkban érintettünk, hogy monarchiánk hadászati előnyei nagyon megfogytak az által, hogy az oroszok Konstantinápoly elé értek.

De az angolok segítsége, közre és együtt működő hadviselése nagyot lódithatna még így is rajtunk.

Mert azt az előnyt, melyet elvesz-

tettünk, az angol hajóhad meglehetősen helyre hozhatná, a tengeri visszavonulás útját elvehetné az oroszról, és ez nagyon jelentős körülmény. Az angol hajóhad oly föltétlen ur a Közep- és Földközi- és minden tengeren, hogy még ha a nehézkes török bárkaraj egyesülne is az oroszszal, vagy az ő birtokukba menne át egyenest, még akkor is foghagymás lenne az orra a muszkának a tengerpartoktól.

Igaz, hogy a torpedo is oly találmány melyért Angliának van legtöbb oka haragudni.

De itt a fő dolog az, hogy a muszka szárazí had nem merne a tengere szállani, és kénytelen lenne visszavonulási útját ott keresni, ama moldva-oláh nyíláson, melynek 30 mérföldnyi vonalát az osztrák-magyar had elállaná és betenné előtte az ajtót.

Aztán 60—80 ezer angol katona a szárazon is adna dolgot, pláne hátulról, Gallipoli felől, a visszatarakodó méztolvaj maczkoknak.

Annál fogva ha Anglia és monarchiánk intéző politikusai föl tudnának bátorodni és rajtaüténe a bozontos szürke kabátosokon, ezek még mindig úgy járhatnának, mint Reineke mesebeli „talpas“ atyafi, a ki csak fejbőre ott hagyásával tudott menekülni a csiptetőből.

Torda, 1878. Mártius 8-án.

Tisztelt Szerkesztő ur! A külső esinosságot a mivelttség jelének szokták venni. A különböző társadalmi állásu egyének külső megjelenése más, s mindenesetre az előkellőséggel párhuzamosan jár, mi az egyenlőség eszméjén legkissebb csorbát sem ejt — miután az a társadalmi külömbséggel jól meg fér.

Azt hiszem egy várost is külsője után ítél meg az, ki átutazása, vagy rövid itt tartzkodása alatt azt csak az oldalról, t. i. külsejéről ismerheti meg.

Torda építkezés útján soha, vagy nagyon messze a jövőbe benyuló időben fog esinósodásban nyerni.

Más uton kell tehát a csinos-

ságot előállítani. Ez az utczák befásítása.

A várost átszelő patakok mart-jait, a szénatéren keresztül vonuló országut széleit, a Kolozsvári utca külső részét, varga utczát, nagy utczát, melyek erre elég szélesek, be kellene ültetni fával.

Igy az egész város egy kerthez hasonlítana, annak minden pontja szép sétányt képezne.

Mily kellemes volna ez a szemnek, de mennyire hasznos az egészségnek.

Más városok is arra törekednek, hogy utczáikat befásítsák, lehet hogy más városoknak utczájában áll sok nehézség. De Tordának városerdeje a legjobb díszfákat szolgáltatja: hársfát, juhart, körist; ligetjében szép gesztenyefa, nyárfá iskola van. A háládatos, szapora és ingyen kapható akácot is fellehetne használni.

Azt hiszem a fának szükséges lyukakat minden házi gazda szivesen kiásatná háza előtt, így nem maradna egyéb hátra, mint az elültetés, mit a város kertésze megtenne, és a fák bekerítése, hogy külső rongálástól megóva legyenek.

Vessünk egy pillantást az unitarium gymnasium környékére, kinek emlékében van milyen volt e hely rövid évek előtt látni fogja a véghe-tetlen nagy külömbséget is a mult és mostani állapota között; míg az előtt szemét domb volt, most paradicsom.

Csináljunk mi is paradicsomot városunkból!

Számolat

A tüzoltó egyletnek 1878. február, 23-án tartott táncestély bevételei és kiadásairól. —

Bevétel.

242 belépti jegyért a 60 kr. 145 frt 20 kr. Az alábbi fölülfizetések összege 21 frt összesen 166 frt 20 kr.

Kiadás.

A teremért 25 frt. Zenészeknek 20 frt. Meghívok nyomtatása 12 frt. Tükrök tisztítás díszítés stb. 15 frt 38 kr. Világítás 18 frt 74 kr. összesen 91 frt 12 kr.

TÁRCZA

Vásárban. *)

Gyökényes, abrancsos alföldi szekér,
Honnan czipel a sors — s e három egér?
Hoztál-e pirosuló uj buza magot?
Mezők üde lelkét: friss széna-szapot?

Odakünn már, ugy-e, megért a kalász?
Rét gyapja lenyirva; foly a tukarás;
Boglyák tetejéről egy-egy suta gém
Néz szét aratóknak vidám seregén?

Rég nem látta bizony vidámnak e nyájt.
Minden nyara — uj seb — a régire fájt:
De talán most e nagy mezei jószág
Áldást hoz az egyszer: szép Magyarország

Legyen is, legyen is megáldva e föld
— Isten! maga telke — mint rég ezelőtt,
Mikorén is „markot hajtani“ keztem,
S nem sikerült bár hogy mintigyekeztem

*) Arany János koszosos költőnek szép költeményét a „Vasárnapi Ujság“ legközelebbi számából vettük át és mutatjuk be t. olvasóinknak. Szerk.

Igy — vézna, ügyetlen testi dologra —
Adtam fejem a bölcs tudományokra,
Barázda helyébe' szántván sorokat,
Nem kérkedem ezzel, mert azt se'sokat.

De, hogy a mezőt, az anyatermészet
Kebelét elhagytam, sajog egy érzet,
Holtig sajog itt benn, s tüzebben vér
Láttodra te buzás alföldi szekér.

Relatio qualiter olim Sedes Siculialis Kászon, a Sede Csik seperata fuerit, opera pserim Egregii Valentini Lázár, ex antiquissimo quodam Mstro excerpta.

(folytatás.)

Ez így lévén, mond a Gergely mester Lázár Bálintnak: Nagy Bálint elvesztéd a pert, mond Lázár Bálint: Úr! ha elveszitem mit tehetett rolla? néha ember kővárátis veszt el. Mond ismét a Gergely mester: ne félj Bálint Uram, mognyerted, mert mind néked felelek a Tanuk. Mond Lázár Bálint: hála Istennek Uram!

Adgyon Levelet rolla kegyelmed, mondának a Mesterek: nem irhatunk most Levelet kegyelmednek rolla, hanem jöjjön el velünk Királyhoz, Király most Megyesen vagyon, ő Fel-ségének megmutattuk a vallásokat, a Leveleket ugyan onnan ki adgyák. Nem lehet mit tenni Lázár Bálintnak elmegyen velek Megyesre, és a két Itélő mesterek a Vallást meg megmutatták. Király hogy láttya, hogy megbizonyította Lázár Bálint minden keresetét, ugy adgyátt Levelet, ő Fel-segeis engedi, erejében, is hadgya, Confirmálja a Sigmond Császár adományát és engedelmet. Mikor Lázár Bálint még ottan Megyesen volna, immár a Király Levele is Kezében volna, ugyan ezen való boszúból a Királynak gonoszt mondanak felölle, Királyt réá haragíták. Ezt megérti Lázár Bálint, a Levelet másnak adgya egy barátjának, Király e közben megfugattya. Tot Nrszágba Pöttyökbe küldi, és ott tartya Király hket olnap héjján esztendeig. E föld-

népe Kászón ugy küld fel Királyhoz könyörgeni Király megírja oda alá Pöttyökbe, hogy elereszszék, immár a vas ugyan sebben ejtette a két szárát, s ugy hozák haza. Itt a föld népe kérdi, hogy hova tette a Király Levelet, ugy mongya, hogy még akkor, mikor megakarták fogni atta egy barátjának, olj emberem az ugymond, hogy elnem vesztette a Levelet, az Levelet innen hozul küld a barátjához ugy hozattya meg a Levelet. Az napságtól fogva a Levélnak tartassa szerént ő magok tettek Bírót Hadnagyat; ültek Széket, és ugy ítétek tulajdon Székeken azon szokott Törvényel és Törvénynek minden erejével, mint egyéb szabad Székben foktak itélni.

(Vége köv.)

Felülfizettek.

Br. Kemény György 4 frt. Karácsonyi Sándor 1 frt. Zeyk Daniel 1 frt. Weress Dénes 1 frt. Sükösd Samu 1 fr. Moldován Gergely 80 kr. Moldvai János 60 kr. Gadó István 60 kr. Daniel Imre 60 kr. Bogdánfi Daniel 60 kr. Nagy Miklós 60 kr. Tarsoly Kálmán 50 kr. Fülöp Mihály 50 kr. Hamerl Antal 40 kr. Daniel Ferencz 40 kr. Lenberger Samu 40 kr. Kovács Albert 40 kr. Ábrahám János 40 kr. Fűzi Sándor 40 kr. Kis Albert (százados) 40 kr. Dr. Némethi Gábor 40 kr. Szigethi Sándor 40 kr. Velics Ödön 40 kr. Czako László 40 kr. Frenkel József 40 kr. Toht István 40 kr. Nagy Miklós 40 kr. Kovrig János 40 kr. Keresztes András 40 kr. Keresztes Pál 40 kr. Dénes István 40 kr. Pápai József 30 kr. Szigethi Ödön 30 kr. Vagyas Mozesné 20 kr. Keresztes János 20 kr. Összesen 21 frt. —
Bevétel 166 frt. 20 kr. Kiadás 91 frt 12 kr. Tiszta jövedelem 75 frt 08 kr. Torda, 1878. Március 3-án.
Weres Dénes főparancsnok.
Szentpéteri Antal egy. pénztárnok.

Nyitványos számadás.

A tordai „dalárda“ által 1878. márc. 2-án rendezett dalestély bevétele és kiadásairól kimutatás.

Bevétel.

261 belépti jegyért 60 kr. val 156 frt 60 kr. 47 belépti jegyért 30 kr. val 14 frt 10 kr. Feljúl fizetésből 15 frt 40 kr. Összes bevétel 186 frt 10 kr.

Az összes kiadás 92 frt 57 kr. A bevétel összege 186 frt 10 kr. ebből levonva a kiadást 92 frt 57 krt marad tiszta jövedelem 93 frt 53 kr.

Felülfizettek.

Mltgs. Miksa Etek ur 2 frt. 90 kr. Balázs Emil 2 frt. Moldován Gergely 1 frt 40 kr. Bartha Gergely 90 kr. Szentkirályi Géza 80 kr. Sulucz Dénes 70 kr. Domokos Antal 70 kr. Májai István 70 kr. Velics Ödön 70 kr. Osztián Kristof 70 kr. Mihály Gyula 40 kr. Csongvai Lőrincz 40 kr. Csongvai Béla 40 kr. Amberboj Miklós 40 kr. Karácsony Sándor 40 kr. Dr. Némethi Gábor 40 kr. Dr. Harmath Béla 40 kr. Toht István 40 kr. Weres Dénes 30 kr. Nagy Imre 20 kr. Szigethi Ödön 20 kr.

Kik fogadják legforobb köszönetét a rendező bizottságnak egyletünk iránt tanusított pártfogásukért. Ohajjuk, hogy a nemes lelkesülés, mely a fennebbieket szerint nagyban nyilvánult egyletünk iránt — fokozodjék hova-tovább; hogy így az egylet virágozhassék és cultiválhassék a magyardalt, melytől szokott lelkesülni a magyar.

Barabás Ábel titkár.

Hirek.

— **Crispi miniszter kétnéjűsége** ellen nagy a fölháborodás. E hó 2-án tétetett közé a latin házassági szerződés, mely Crispinek házmasson Rozaliával való egybekelésekor 1854. december 27-én Maltában lett kiállítva. Mint tanuk Tatnajo és Dara képviselők szerepeltek. Az okmányt egy jegyző hitelesítette és a sardiniai konzul ellen jegyezte. 1876. január 10-én az akkori külügyminiszter hitelesítette a házassági okmányt mindazáltal 1878. januárban Crispi öt ismerőse esküvel erősítette a nápolyi bíróság előtt, hogy a miniszter nem házas. Crispi ezalatt makacsul halgat; jöllehet a közvélemény magyarázót kért tőle. Mint írják, a nápolyi államügyész vizsgálatot rendelt el az öt eskütevő ellen. A dolog természetesen nagy zajt üt külföldön is, de mindenütt elhagyott asszonyok fogják pártját. Ez állítólag igen nemes lelkületű nő, ki meg osztá Crispivel a tábori élet vesze-

delmeit. Azonban elszánt nő is lehet, mert most mindig pisztolyal jár s az mondja, hogy lelövi Crispit, ha vele találkozik; meg is indította ellene a pört. A második nő Crispi némely kényes titkát tudja, s ezt mint írják, csak azért vette nőül, hogy hallgasson.

— **Báró József Sámuel** földbirtokos a kalota-szent-király-zentelki állami elemi népiskola szegénysorsu növendékeinek gyámolítása czéljából, a folyó tanévre ismét havonként 9 forintot ajánlott fel; neje József Irén bárónő pedig a szóban forgó állami elemi népiskolát látogató szegénysorsu leánygyermekeket részint tőli ruhával, részint pedig taneszközökkel látta el. Mi is azzal hozatik köztudomásra, hogy a válás-és okoztatásügyi m. kir. miniszter nevezett bárónak és bárónőnek, a népnevelés érdekének előmozdítását czélzó nemes keblű áldozatkészségükért, elismerő köszönetét nyilvánította.

— **Báró Kemény Endrének** „Tenger fia“ ezimű szomorú játékát ma egy hete adták a Kolozsvári nemzeti színpadon. A darab a nagyszámban megjelent közönségnek nagyon tetszett, sűrű tapsok tolmácsolták e tetszést. A szerzőt hívták, de a lapunkban közölt baleset okozta betegsége miatt az előadáson nem jelenhetett meg, s így távollétét a rendező adta tudtul. E. Kovács Gyula, Szacsvai és Boér Emma váltak ki jeles játékaik által, a szereplők közül. Boér Emmának, mint haljuk jeles játéka iránti elismerése jeléül szerző értékes emléket küldött.

— **Négyszeres gyilkosság.** Az eszéki németlapban olvassuk: A cserivizi zsandárőrségnél följelentés történt a napokban, hogy Beocsin faluban lakó Vellás József korcsmáros, Réza nevű szolgálóját, valamint 8 éves Franjo nevű fiát és Fridrik és Krisztina 3 hónapos ikergyermekeit meggyilkolta. Az úrjárat azonnal a helyszínre ment s a följelentést valónak találta. A négyszeres gyilkosság konyhakéssel követtetett el, mely még akkor is egészen véres volt. A négy holttest a legborzasztóbb sebeket muttatta, s számos nyom arra utalt, hogy a nő és az idősb gyermek kétségbeesetten védtek magukat. A gyilkos elfutott, de a környékbeli zandárőrséget Kamenszkóban és Iregen értesítették szökése felől, s Vellás a borzasztó tettet hihetőleg beszámíthatlan állapotban követte el, mivel falubelie: Somodi Péter korcsmáros, Csekies Milán; Ferencz Tomo és Vellás Kalandjina Simon azt állítják, hogy 8 nap óta agyvelőbetegségben szenved.

— **Hír a rongyos vasutról.** A mit írunk nem újság. Elég gyakran van szerencsénk olvasni „a vasut Virágsvölgnél elsüllyedt.“ Tehát a legújabb hír e híres vasutrol megint az, hogy az utasok lepakoloznak a batyut hátokra veszik és czipelik úgy egy nyolczad mértföldnyire, hol aztán fáradt tagjaikat a reájok várokozó vonaton kipihentetik. Azt hisszük az államra nézve legnagyobb haszon volna, ha e híres vonal már egyszer úgy elsüllyedne, hogy azt többé soha helyreállítani ne lehessen.

— **Borzasztó tűzvész** volt Bécsben. Egy három emeletes ház gyuladt ki a Reichsstrassen és pedig a földszintről hol a légszuszcséből kiömlő gáz gyuladt meg. A tűz iszonyu sebességgel harapódzott emeletről emeletre, lángba álltak a lépcsők sőt a tűz behatolt a szobákba s csakhamar butorok, ajtók és ablakrámad ropogva égtek. Az álmukból felriadt lakók rémülve lárták hogy a borzasztó elem elzárta menekülési útjokat. Kétségbeesésükben az ablakokon ugráltak ki. Két nő, kik a harmadik emeletől ugrottak le, azonnal szörnyet halt. Tizenkétegyen sérült meg veszélyesen, akik pedig megmenthették életüket, azoknak minden vagyonát el-

pusztították a lángok. A tűz állítólag onnét eredt, hogy a szomszédos kocsmában, hol bál volt, egy vendég lerántotta a gázlámpát, szivarra akarván gyújtani. Így sérült meg a légszuszcsó s ömlött ki a légszusz.

— **Az oroszok Magyarországgal ellen.** A magyar kormány alaptalannak jelenté ki a hírt, hogy Romániában orosz csapat-központosítások történnek. Más tudósítások azonban e hírt megerősítik. Így a „Bohemiá“nak feb. 27-ről Galaczról azt írják, hogy az újabbban érkező orosz csapatok Romániába maradnak s a bodzai, tölgyesi, ojtói szorosokkal szemben koncentráltatnak. Bendérből Galaczra 40 ezer embert vártak, de ezek nem oda jönnek, hanem az erdélyi határra küldetnek. Az ujon alakítandó négy orosz tartalék-divízió valószínűleg szintén Moldvába küldetik.

— **Hamis ékszerek.** Az elhunyt Olteanu nagyváradi g. kath. püspök ékszereit árverés útján eladták, s ekkor kiderült, hogy azok legnagyobb része hamis, pedig biroilag; szakértők által is megbecsültettek. Vannak, kik ennek folytán tetemes károkat szenvedtek, némely ékszerdarabok 150—200 frtért árvereltettek el. Az ezen ékszerekből befolyt összegek már letiltattak, s a menyiben lehet, tulajdonosaiknak vissza fognak adatni.

— **Egy országos csalót** ítélte el a kolozsvári törvényszék e hó 1-én. A hírhedt Manasztes Dániel ez, ki a múlt évben oly nagy zajt ütött azon hazugságával, hogy pár hónap előtt még egy muszka bányában látta Petőfit, a kinek ő szolgálja volt. Mint kiderült, Manasztes nagyon érdemes lókötő, igazi neve Pap Vincze, de sok nevet használt életében. Kiadta magát az 1848-ban elesett Sós Jánosnak is, s annak özvegyével három hétig élt; de nem érezvén biztosságban magát, ellillant, míg végre N.-Váradon különböző csalásért három évre ítéltek. Kiszabadulva Máthé Jánosnak adta ki magát s megint családi életet folytatott Szováthon a mítsem sejtő Máthé-családnál. Innen is megugrott, s lett Manasztes Dániel, s kezdett beszélni Petőfiről gondolva, hogy e hazugsággal jó pénzt kereshet. A törvényszék 5 évre ítélte a csalót, ki nagyon meg volt lepelve, mert csak egy évszámított, tehát apellált. Midőn az ajton kivezetették, egész keserőséggel mondá: „Csak nem vagyok éppen marha, hogy meg legyen vele elégedve!“

— **A barom vásár** mult három napon nagyon élenken folyt le. Elkelt mintegy 3500 darab szarvas marha, és 16. a legjobb pár ökör fizettetett 390 ftal, a legjobb ló 130 ftal, Fejös tehén 100 ftal, meddő tehén 89 ftal, Egy éves tulak párja 35 ftal, és egy éves tinó párja 30 ftal. — Kisebb ökör borju 25 ftal. tehénborju 16 ftal. S ez eredmény annyival inkább bizonyít barom vásáraink jeletősége mellett, hogy Kolozsvárt ma, tehát közvetlen a mi vásárunk után, baromvásár kezdődik; s e körülmény még is semmi jelentősebb esőkkenést nem idézett elő a forgalomba.

KÖZGAZDASÁG.

A trágyázás vagy a földnek időnkénti javítása.

A növénynek csak úgy van teste, mind az embernek és más állatoknak, s a két test között az a különbség, hogy amaz növényi test, emez állati. Mind a kétféle testnek meg van a maga természetéhez alkalmazott élete, mely míg benne van, addig, valamint az állat élő, úgy a növényé is élő növény.

Hogy a növényi rész magát képezhesse, és fentarthassa, csak úgy táplálékra van szüksége, mind az állati testnek, azon különbséggel hogy az állat, szájával eszi kész táplálékát és gyomrában meg beleiben emésztí azt fel, a növények pedig gyökereikkel felszívják gyomruk helyett a földből a kész tápszert és leveleik által lélegzenek, vagy is magukba szívják a levegőt, azután annak azon részét, mely az állatok által ki leheltett szervekben felhasználván, az állatoknak valobb tisztább, másik létrészt ismét mintegy kiléhellik, vagy is leveleikben kibocsátják a légkörbe. Minél alkalmasabb mennyiségben veheti a növény magához a szükséges táplálékot, annál tökéletesebben képezheti ki magát.

Igy a növények a magok merőbb táplékát leginkább gyökereik által veszik fel a földből. Innen van hogy a jó földben, mely elegendő táplálékkal bír, jobban tenyésznek a növények, mint a hol a táplálattásra szükséges anyagok hiányzanak, ezért mondjuk hogy egyik föld jó termő, másik sovány.

De táplálkoznak a növények mint mondánk, felső színök, különösen leveleik által a levegőből is, és a növények leveleit úgy kell tekinteni tehát mint az állatoknál a tüdőt.

Vannak oly földek, melyeket a természet annyira megáldott, növény tápanyagokkal, vagy termő erővel hogy 30 évig is képesek a tenyészetet elősegíteni. De vannak és aránytalanul nagyobb részben olyanok, melyeken ezt elő kell mozdítani.

(Folyt. köv.)

Piaczi árjegyzék.

A tordai vásárra 1878. február 23. hozott tárgyaknak

1 hectoliter Tiszsa buza	8 frt 50 kr.
„ Tavasz buza	— „ —
„ Elegybuza	7 „ —
„ Rozs	6 „ 50
„ Arpa	4 „ 25
„ Zab	2 „ 50
„ Törökbuza	6 „ 50
méter mázsa Szóna kötetlen	2 „ 50
méter mázsa Alomszalma	— „ 36
Tüzi fa köbméter	2 „ 70
1 kilogramm Machabus	36 „
„ Disznóhús	48 „
„ Turó	56 „

Bécsi Tőzsde.

1878. 8/3.

Magyar arany-jaradék	88.80
Magyar) kinestári utalvány 1 kibocsát.	118.75
Magyar) . . . . . 2 kibocsát.	108.—
Magyar kel.-vasut elsőbbség 2 kibocsát.	73.25
Magyar állami kötvény 1876.	65.50
Magyar vasuti kölcsön	97.50
Magyar földtehermentesítési kötv.	77.50
Temesvári földtehermentes kötv.	77.—
Erdélyi földtehermentes kötv.	74.50
Horvát-Slavon földtehermentes kötv.	88.75
Magyar szőlő váltáság kötv.	80.80
Oszt. egységes államadosság papban 61.80	
Oszt. egységes államadosság ezüstben 66.25	
Oszt. aranyjaradék	73.40
1860. állam sorsjegye	110.—
Oszt. hitelrészvény	783.—
Oszt. nemzeti bankrészvény	226.—
Magyar hitelbank	212.—
Ezüst	106.60
Cs. k. arany	5.64
Napoleondor	9.57
Német birod. mark	59.—
London	119.75

Felölös szerkesztő és kiadó: Volz B.

H I R D E T É S E K.

VOLCZ és TÁRSA

Könyv és Papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok, egyletek magányzók, ügyvédek kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papirba kötve dús választékban. Másoló könyvek Kereskedők, Irodák sat. részére:

Román Népdalok és Balladák Moldován Gergelytől 1 frt. 20 kr. helyet csak 1 frt. o. é.

Iskolai könyvek Alsó- és Felső Népiskolák, Községi valamint felekezeti Iskolák részére is dús választékban.
Vers személyvények Bálint Gyulától
Az Illem és Tisztesség arany szabályai

ára 25 kr.

ára 25 kr.

Önsegély, Orvosi tanácsadó több bonczani ábrával.
Dr. Ernszt L.-től

ára 2 frt.

Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber mit mehreren anatomischen abbildungen von Dr. Ernszt L.

ára 2 frt.

Előfizethetni – illetőleg előjegyeztetni – lehet a következő művekre:

Kálmán a Szegedi Lelencz vagy Konstantinápoly rózsája című nagyhatású regényre TIHAMERTÓL, mely a folyamatban levő keleti háborut öleli fel és ebből meríti tárgyát, egyes füzet

ára 25 kr.

mely összeg a füzetek átvételekor fizetendő.

Az Ördög fia című regény füzetekre.

ára 25 kr.

Ugyan ezek német nyelven is megrendelhetők.

Továbbá Szulejka vagy a Három Gyöngye című regény füzetekre. 25 kr.

Ugyan e művek megrendelői rendkívüli kedvezmény áron megrendelhetik azok

OLAJNYOMATU JUTALOM KÉPEIT is VÁSZONRA SZÉLES ARANYKERETBEN,

megtekinthetők e képek valamint megrendelési feltételei is

Az ÖRDÖG ASSZONY régebbi megrendelői, annak folytatását szintén fenn irt könyvkereskedés által legbiztosabban eszközölhetik.

Vidékre járó ügynökünk szintén elfogad minden nemű előfizetést és előjegyeztetést.

SZÉPSÉG! IFJUSÁG!

felülmulhatatlan

BÖRSZÉPÍTŐ-SZERNEK

lett a **hölgyvilág** által általánosan elismerve, a hivatalosan megvizsgált, kitűnő, ártalmatlan, valódi

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-től,

PÁRIS-ban

13-80

Ezen világhírű bőrtisztító-szer valamennyi szépség-pitő-szer között leghitelesebb és leghatásosabbnak bizonyul szeplők, napégés, rezesség, sárga foltok, pörösenések, kiütések, himlőhelyek, sömör stb. biztos eltávolítására.

A RAVISSANTE az arcszínnek feltűnően szép, halvány rózsaszínű, bársonyszerű fiatal üdéséget ad, a bőrt és kezeket gyöngéddé teszi, a lég behatásától megóvjva s gyöngéd bőrt szerez a legkésőbbi öregségig.

Budapesten kapható valódi minőségben **TÖRÖK JÓZSEF**

gyógyszerész úrnál, király-utca 7 sz

Kolozsvártt **VALETINI ADOLF** ur gyógyszerertárában.

Tordán **TRAJANOVITS EDE** ur gyógyszerertárában

Nagy eredeti üvegtok ára 2 f. 50 kr. Kis eredeti üvegtok ára 1 f. 50 kr.

KÖZPONTI SZETKÜLDÉSI RAKTÁR:

SCHWARZ HENRIK

Budapest, Mária Valeria-utca 9 sz.

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkórban szenvedőknek

Legujabban feltalált gyógymód

Számtalan hálaíratot

mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban

Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig

BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.

Levélbeli megkeresésre is.

(15-84 102)

SYLVIUS BOAS urnak

az **Auxilium orientis** feltalálója

Specialista idegbajokban

Sömmerda febr. 7-én 1876

Igen tisztelt Uram! Ezennel hűldök egy értesítési illetőleg leírását egybetegségnek, melynek ön is öröndeni fog. Erzsébet leányunk karásony óta testileg és szellemileg annyira helyre állott, hogy sokszor magunk is azt kérdezzük, hogy vajon ugyan-e az? A köhögési időszak sem hatott javulási állapotára. Nagyon öröndenénk ha a délutáni órákban aludna, de nem tudjuk arra bírni, adná az ég, hogy e javulás tartós volna mit azonban már most akarunk meghálálni, mert megaggyok győződve, hogy ezt csak az ön kitűnő szere által értük elő Fogadja köszönetünket gondoskodásáért gyermekünk irányában.

Az üvegeket ismét felhasználhat, miután most utasítása szerint 4 kanállal adtuk neki naponként s ezennel kérem sziveskedjék ajolag az **Auxilium orientis**ből küldeni

teljes tisztelettel Rothmaler telkész.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.